

ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗАСТАВИ В РАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Мелешко Андрій Вікторович

ORCID ID: 0009-0003-2630-7254

адвокат, аспірант

Європейський університет, місто Київ, Україна

Діючий кримінальний процесуальний закон України зобов'язує, крім певних випадків, слідчого суддю, суд при застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою визначати альтернативний запобіжний захід у вигляді застави. Розмір цієї застави має бути достатнім для забезпечення належної процесуальної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та водночас не може бути завідомо непомірним для нього [1].

Разом з цим, на практиці слідчі судді, суди визначають заставу в завідомо непомірному розмірі для підозрюваного, обвинуваченого, що слугує лише видимістю дотримання закону, порушує його вимоги та направлено на те, щоби підозрюваний, обвинувачений перебував під вартою безальтернативно. Розглянемо, що саме призводить до вказаного порушення. Розмір застави залежить від класифікації злочинів за правилом: чим більше тяжкість, тим більше розмір застави, а саме: за нетяжкий злочин - від одного до двадцяти, за тяжкий - від двадцяти до вісімдесяти, за особливо тяжкий - від вісімдесяти до трьохсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Більше того, у виключних випадках для тяжких та особливо тяжких злочинів допускається визначати заставу в розмірі, який перевищує вісімдесят чи триста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно.

Отже, з одного боку закон встановив певні межі розмірів застави, а з іншого - надав можливість визначати заставу в розмірі, який перевищує ці межі. Іншими словами, закон дозволяє виходити за встановлені межі тільки в одному напрямку, в напрямку перевищення, що порушує баланс інтересів між сторонами кримінального провадження. При цьому закон не зобов'язує слідчого суддю, суд при визначенні розміру застави враховувати майновий стан підозрюваного, обвинуваченого.

Таким чином, формальна прив'язка до визначених законом меж, а також вихід за ці межі виключно в бік їх перевищення, якщо в цих випадках не береться до уваги майновий стан підозрюваного, обвинуваченого призводить до визначення йому застави в непомірному для нього розмірі.

Отже, виникає необхідність внесення змін до КПК України, а саме: останній абзац частини п'ятої статті 182 викласти в такій редакції: «При визначенні розміру застави слідчий суддя, суд зобов'язаний враховувати майновий стан підозрюваного, обвинуваченого. У зв'язку з чим, щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину застава може бути призначена в розмірі, який є меншим або більшим, ніж встановлено пунктами 2 чи 3 ч.5 ст.182 цього Кодексу відповідно».

Крім того, слід зобов'язати слідчого суддю, суд при кожному продовженні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою з визначенням застави зменшувати її розмір мінімум на 20 відсотків від попереднього розміру.

Отже, виникає необхідність внесення змін до КПК України, а саме:

Статтю 199 КПК України доповнити частиною 5-1 наступного змісту: «При постановленні ухвали про продовження строку тримання під вартою слідчий суддя зобов'язаний зменшити розмір застави мінімум на 20 відсотків від розміру застави, який був встановлений попередньою ухвалою».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України № 4651-VI (2024a) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>